

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
IČO:	47813121
Projekt:	OP VK 1.5
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	Technologie grafiky III
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Technologie grafiky III, 3. ročník
Sada číslo:	B-04
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	15
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_B-04-15
Název vzdělávacího materiálu:	Grafická úprava knihy; hlavní části knihy
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Lenka Kašpárková

Grafická úprava knihy; hlavní části knihy

Plán učiva

- Hlavní části knihy.
- Příslušenství knihy.
- Seznam a specifikace jednotlivých součástí knihy.
- Otázky pro zopakování učiva.

Grafická úprava knihy

Hlavní části knihy

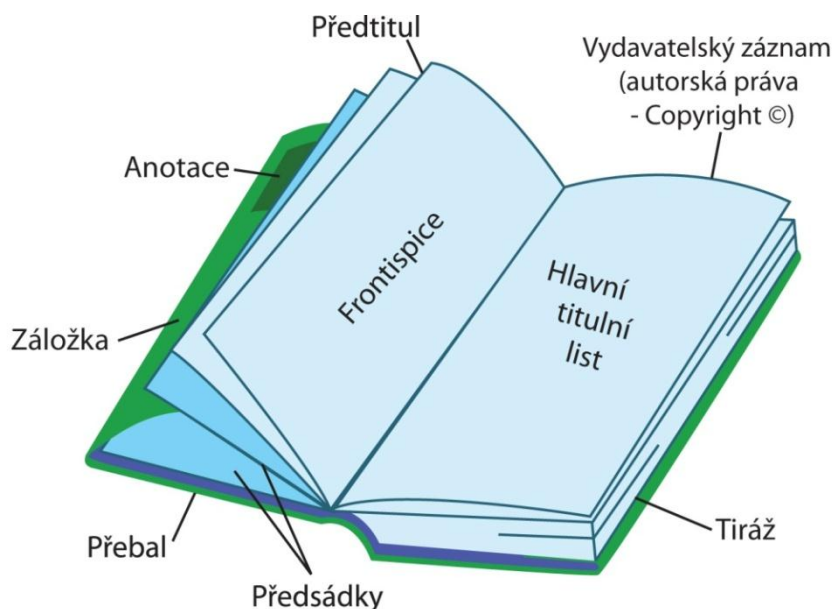
Papírová kniha je tvořena třemi součástmi:

- 1) duševní složka;
- 2) tištěná část;
- 3) knihařská část (vazba).

Knihy se skládá z příslušenství a hlavní textové části. Kniha má přesně stanovenou podobu a každá její součást má svůj název.

Příslušenství knihy

Seznam a specifikace jednotlivých součástí knihy

Desky

- Desky jsou vyrobeny z lepenky a potaženy potahovým materiálem.
- Slouží k ochraně knižního bloku.

Přebal

- Dvojlist z tužšího papíru se záložkami, který chrání desky knihy před poškozením.
- Může být i lakovaný nebo laminovaný.
- Obvykle bývá potištěný (název knihy, autor, nakladatelství, obrazové ztvárnění).

Obálka

- Dvojlist z kartonu, který slouží k ochraně knižního bloku u měkkých vazeb.
- Bývá potištěný, lakovaný nebo laminovaný.
- Může mít i záložky.

Anotace

- Úzký odstavec podávající bližší informace o zaměření a obsahu knihy.

- Většinou bývá umístěna na záložce přebalu nebo na zadní straně obálky či desek.

Předsádky

- Dvojlisty z tužšího papíru, které zavěšují knižní blok do desek.
- Mohou být bílé, barevné i potištěné.

Přídeští

- Vnitřní strana desek, na niž je přilepena předsádka.

Patitul (předtitul)

- První strana knihy, obsahuje často pouze název knihy nebo jméno autora, vydavatelství.
- Vznikl z praktických důvodů, aby chránil samotný titulní list.
- Plní ale i estetickou funkci – vytváří postupný přechod k titulnímu listu a dalším částem knihy.
- Bývá velmi jednoduše řešený.
- Musí být umístěn vždy vpravo.

Signet

- Značka nakladatelství nebo edice umístěná v knize na první liché stránce.

Hlavní titulní list

- Tvoří vstup do knihy a také její vizitku.
- Graficky musí harmonizovat s celkovou úpravou knihy.
- Věnujeme mu mimořádnou pozornost (po grafické stránce).
- Obvykle bývá vpravo.
- Uvádí se na něm obvykle název knihy, jméno autora, název nakladatelství.

Frontispice (frontispis) = protitul

- Bývá umístěn obvykle na levé straně naproti hlavnímu titulu listu.
- Často bývá řešen celostránkový obrázek (ilustrace či fotografie), který se vztahuje k celé knize.
- Někdy se řeší jako dvoustrana společně s hlavním titulním listem.

Vydavatelský záznam (copyright)

- Údaje o autorských právech se jmény ilustrátora, překladatele, knižního grafika ...

- Najdeme i zde ISBN.
- Nachází se na rubové straně hlavního titulu (vždy vlevo).

Dedikace

- Věnování.
- Bývá buď na straně s vydavatelskými záznamy, nebo na samostatné straně za hlavním titulním listem.

Předmluva a úvod

- Měla by začínat vždy na pravé straně.
- Je možné ji odlišit od hlavního textu např. kurzívou nebo větším stupněm písma, nikdy však menším.

Mezitul

- Vyskytuje se jen v některých knihách, které se skládají z několika větších celků. Mezitul od sebe tyto celky knihy odděluje.
- Umisťuje se samostatně, vždy na pravé straně.
- Písmo je menší než na hlavním titulním listu.
- Rubová strana zůstává většinou nepotištěná (vakát).

Vakát

- Nepotištěná stránka v knize např. na rubu mezititulu, celostránkové ilustrace apod.
- Smí být umístěn pouze vlevo.

Motto

- Krátký citát se vztahem k obsahu knihy.
- Obvykle bývá na začátku knihy za titulním hlavním listem.
- Často bývá sázeno kurzívou.

Obsah

- Umisťuje se buď na začátku za hlavní titul (u naučné literatury), nebo na konci před tiráž (u beletrie).
- Měl by začínat vždy na pravé straně.

Seznam vyobrazení

- Vyskytuje se zejména u naučné literatury.
- Bývá umístěn na začátku nebo na konci knihy.

Poznámky a vysvětlivky

- Mohou být na konci textu (pod čarou na stránce, nebo na konci kapitoly), nebo jako samostatný odstavec v textu (o 2 – 3 stupně menší písmo než hlavní text), nebo mohou být všechny na jednom místě na konci knihy.
- V textu se vyznačují *, 1), 2) atd.

Rejstřík, seznam literatury, slovník pojmů

- Umísťují se na konci knihy před tiráž.
- Upravují se v souladu s celou knihou, ale měly by působit méně výrazným pojmem, než hlavní text.

Doslov

- Měl by začínat na pravé straně.
- Může být odlišen kurzívou, nebo menším stupněm písma.

Cizojazyčné resumé

- Stručný obsah knihy v jiném jazyce.
- Obvykle v naučné literatuře.

Tiráž

- Z francouzského (tirrage).
- Souhrn vydavatelských a výrobních údajů o knize.
- Umísťuje se na poslední straně knižního bloku.
- Většinou bývá vlevo, pouze v případě, že zůstane levá strana volná (vakát), můžeme tiráž umístit vpravo.

Exlibris (Ex libris)

- Označení vlastníka knihy, které se vlepuje do knihy na přídeští.

Otázky pro zopakování učiva

1. Kterými třemi součástmi je tvořena klasická (papírová) kniha??
2. Co je hlavní textová část a příslušenství??
3. Které části knihy musí být umístěné nebo musí začínat vždy na pravé straně?
4. Co je to vakát? Musí být v knize umístěn vždy vlevo nebo vpravo?
5. Které části knihy najdeme vždy na jejím konci?
6. Kde bývá v knize umístěn obsah?
7. Vysvětli, co je to Ex libris. Zjisti, kteří umělci se zabývali tvorbou Ex libris.

Seznam použité literatury

- PAVLÁT, L. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 1982 a 1988.
- PISTORIUS, V. *Jak se dělá kniha*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2003.
- BERAN, V. *Aktualizovaný typografický manuál*. 4. vyd. Praha: Kafka design, ISBN 2005. 80-901824-0-2.
- BLAŽEJ, B. *Grafická úprava tiskovin*. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-23201-9.
- DUSONG, J.- L., SIEGWARTOVÁ, F. *Typografie - od olova k počítačům*. Praha: Svojtka a Vašut, 1997. ISBN 80-7180-296-4.
- ELIŠKA, J. *Vizuální komunikace; písmo*. 1. vyd. Brno: CERM, 2005.
- FORŠT, J. *Abc DTP, zadání a zpracování reklamních tiskovin*. 1. vyd. Praha: Grada, 1995. ISBN 9788071692225.
- KOČIČKA, P & BLAŽEK, F. *Praktická typografie*. Praha: Computer Press, 2002, ISBN 8072263854.
- PAVLÁT, L. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 1982 a 1988.
- PISTORIUS, V. *Jak se dělá kniha*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2003.
- ŠALDA, J. *Od rukopisu ke knize a časopisu*. 4. přeprac. vyd. Praha: SNTL, 1983.